

Dr hab. Stanisław Chrobak prof. ucz.
Wydział Nauk Pedagogicznych
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pani mgr Marzeny Zaremby

Wartość wychowawcza piękna

w twórczości i nauczaniu Jana Pawła II

przygotowanej

pod kierunkiem naukowym dr hab. Adama Maja

Podstawą do napisania recenzji jest uchwała Rady Instytutu Dyscypliny Pedagogika Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 22.06.2022 r.

Trudności związane z definicją czy wręcz definiowalnością piękna – jak stwierdza Władysław Stróżewski (por. *W kręgu wartości*, Wydawnictwo Znak, Kraków 1992, s. 151-171) – nie przekreślają możliwości podejmowania całego szeregu zagadnień, które należą do teorii piękna. Najważniejsze problemy stawiane w różnych teoriach piękna mogą dotyczyć: problematyki ontologicznej piękna, aksjologicznego charakteru, warunków, pochodzenia, zakresu, odmian, działania. Wydaje się, że spośród stałych idei piękna da się wykryć co najmniej dwie: moment „najwyższości” i moment konieczności. Te dwa momenty: najwyższość i konieczność nie są wyłącznie natury formalnej. Mimo to wyznaczają całe szeregi „zmiennych”, w jakich mogą się szczegółowo realizować. Piękno, jakkolwiek byłoby rozumiane od strony ontologicznej, zawsze było traktowane jako wartość albo jako najściślej z wartością związane. W tym też kontekście przedmiotem badań w przedłożonej do oceny dysertacji jest „**wartość wychowawcza piękna w twórczości i nauczaniu Jana Pawła II**” (s. 9). Piękno apeluje do wszystkich władz naszej podmiotowości. Odwołanie się do twórczości i nauczania Jana Pawła II – jak zauważa mgr Marzena Zaremba – nabiera wyjątkowego znaczenia, bowiem w papieskiej myśli filozoficznej, teologicznej i nauczaniu pasterskim odnajdujemy odniesienia do wartości piękna i jego formacyjnej roli. Ponadto, twórczość poetycka Papieża odsłania różne wymiary piękna, które mogą stanowić jeden z filarów programu wychowania do piękna, a w konsekwencji wychowania integralnego (por. s. 5).

1. Struktura formalna pracy

Praca składa się ze *Wstępu*, czterech rozdziałów, którym przypisana jest realizacja pięciu problemów szczegółowych, a także: *Zakończenia*, *Bibliografii* oraz *Wykazu tabel*. Po prezentacji *Spisu treści* Doktorantka zamieściła *Wykaz skrótów*, używanych w dysertacji. Cała praca liczy 230 stron. Bibliografia (całość na s. 210-229) podzielona została na trzy części: cz. I. Źródła – publikacje Karola Wojtyły-Jana Pawła II, w których wyodrębnione zostały: 1. Publikacje naukowe; 2. Nauczanie pasterskie; 3. Twórczość literacka; cz. II. Literatura oraz cz. III. Netografia – *pominięta w spisie treści* (por. s. 3). *Bibliografia* wskazuje, że Autorka dokonała rzetelnego studium literatury przedmiotu w warstwie źródłowej. Drobną uwagę dotyczy pominięcia w literaturze pomocniczej tekstów cytowanych w dysertacji, np.: J. Tischner, *Etyka wartości i nadziei* (s. 18), czy J. Galarowicz, *Na ścieżkach prawdy* (s. 19).

W treści *Wstępu* (s. 5-14) zawarte zostały cztery szczegółowo omówione zagadnienia, a mianowicie: uzasadnienie i aktualność tematyki badań; podstawy metodologii własnych badań; źródła badań oraz struktura pracy i kluczowe pojęcia. Szerszego wyjaśnienia i doprecyzowania – moim zdaniem – wymagałoby stwierdzenie zawarte na s. 6: „Wszystkie dzieła sztuki, nie tylko sakralnej, nawet te, które przedstawiają zło, spotykają się ze zrozumieniem Jana Pawła II”. W cytowanym tekście Jan Paweł II podkreśla, że „także w sztuce, we wszystkich jej dziedzinach (...) chodzi o człowieka, o obraz człowieka, o prawdę o człowieku” i dalej analizując współczesną rzeczywistość konkluduje: „To wszystko nie powinno umknąć dzisiejszej sztuce, i ze względu na nią samą, i ze względu na człowieka”.

Każde piękno odsyła do idei piękna, która, choć ucieleśniona w rzeczy pięknej, nigdy się w niej nie wyczerpuje. Jak słusznie zauważa mgr Marzena Zaremba „papieskie przesłanie pedagogiczne jest nowatorskie, aktualne i atrakcyjne dla współczesnej myśli i praktyki wychowawczej” (s. 6). Urzeczywistnianie wartości wydoskonala osobowo człowieka, warunkuje jego osobowe dojrzewanie, wzrastanie. wartości. Ponadto Karola Wojtyły-Jana Pawła II filozofia osoby i wynikające z niej podejście do wartości ukazują szeroki zakres możliwości wychowawczych i samowychowawczych. Dotyczy to przede wszystkim uzasadnienia konieczności orientowania wychowania osoby na wartości najwyższe. Wychowanie do wartości ma przygotowywać i zachęcać wychowanka do odkrywania, przeżywania, porządkowania, urzeczywistniania i tworzenia wartości. Zatem strukturę recenzowanej pracy należy uznać za logicznie uzasadnioną. Osoba jest bowiem świadomym podmiotem wszystkiego, co się z nią dzieje i sprawcą własnych wolnych działań, w których stale przekracza siebie w stronę wartości, odpowiadając na wartości.

2. Merytoryczna ocena pracy

Dysertacja – jak stwierdza mgr Marzena Zaremba – „to studium o charakterze teoretycznym, zorientowane prakseologicznie, w którym przyjmuje się teoretyczno-praktyczną strategię badawczą” (s. 9). Celem poznawczym badań „jest rozpoznanie wartości wychowawczej piękna w twórczości i nauczaniu Jana Pawła II, celem teoretycznym próba sformułowania teoretycznych elementów wychowania do piękna na podstawie myśli i twórczości Jana Pawła II, zaś celem praktycznym zarys programu wychowania do piękna w świetle myśli i twórczości Jana Pawła II jako adekwatna aplikacja pedagogiczna” (s. 9-10). Konsekwentnie, w nawiązaniu do przedmiotu i celu badań sformułowany został problem główny w formie pytania: „Jak się przedstawia wartość wychowawcza piękna w twórczości filozoficzno-teologicznej i literackiej oraz nauczaniu pasterskim Jana Pawła II?”, który konkretyzuje pięć problemów szczegółowych. Odpowiedź na pytania szczegółowe zawarta została w poszczególnych rozdziałach pracy. W realizacji badań nad wskazaną problematyką zastosowane zostały następujące metody badawcze (por. s. 11): analityczno-syntetyczna, analiza dokumentów, porównawcza, fenomenologiczna, hermeneutyczna. Wskazane przez Doktorantkę metody są właściwie dobrane do zbadania tytułowego zagadnienia, natomiast szerszego uzasadnienia wymagałoby zastosowanie metody porównawczej oraz samego rozumienia zastosowanych w dysertacji metod, a tym samym odwołanie się do szerszej literatury z zakresu tej problematyki, np.: M. Nowak, *Metoda hermeneutyczna w pedagogice*, „Roczniki Nauk Społecznych”, t. XXI, z. 2 (1993); K. Ablewicz, *Hermeneutyka i fenomenologia w badaniach pedagogicznych*, w: S. Palka (red.), *Orientacje w metodologii badań pedagogicznych*, Kraków 1998; S. Palka, *Metodologia. Badania. Praktyka pedagogiczna*, Gdańsk 2006; czy B. Milerski, *Hermeneutyka pedagogiczna. Perspektywy pedagogiki religii*, Wydawnictwo Naukowe ChAT, Warszawa 2011.

Struktura dysertacji jest typowa dla prac realizowanych w obszarze nauk społecznych i humanistycznych. Układ rozprawy doktorskiej jest przejrzysty. W rozdziale pierwszym zatytułowanym: *Wartość wychowawcza piękna*, Doktorantka porusza trzy zagadnienia, którym nadaje charakter podrozdziałów, a mianowicie: 1. Znaczenie wartości w wychowaniu; 2. Pojęcie piękna – w tym: 2.1. Historyczno-filozoficzne ujęcie piękna; 2.2. Piękno w ujęciu psychologicznym, 2.3. Socjologiczne ujęcie piękna oraz 2.4. Teologiczne znaczenie piękna; wreszcie w ostatnim podrozdziale przedstawiona została 3. Funkcja piękna w rozwoju i wychowaniu człowieka. Na podkreślenie zasługują analizy dotyczące samego pojęcia „wartość”, różnych teorii i hierarchii wartości, jak istnieją wartości, jak się je rozpoznaje oraz

jak funkcjonują w rozwoju osoby, możliwości urzeczywistniania wartości. W integralnym wychowaniu osoby, to wartości nadają sens istnieniu, a przez to stają się jego racją. Powyższe rozważania doprowadziły Autorkę do problematyki „piękna”. Próba uchwycenia rozumienia piękna dokonana została w perspektywie historycznej (od starożytności do czasów współczesnych), w kontekście różnych dyscyplin naukowych, w tym także w nauczaniu Kościoła katolickiego. W konsekwencji, definicję „piękna” mgr Marzena Zaremba przyjęła od Piotra Jaroszyńskiego (s. 36), a określenie to stało się podstawą do dalszych analiz z zakresu wartości piękna w rozwoju i wychowaniu człowieka oraz budowaniu programu wychowania do piękna jako wartości. W tym też kontekście – moim zdaniem – warto sięgnąć do tekstów na temat piękna Andrzeja Maryniarczyka (*Pulchrum sequitur esse rei. U źródeł transcendentalności piękna*, „Ethos”. Kwartalnik Instytutu Jana Pawła II KUL, Tom 32, Nr 3 (127), 2019) oraz Władysława Stróżewskiego (por. *W kręgu wartości*, Wydawnictwo Znak, Kraków 1992: O urzeczywistnianiu wartości, s. 57-75). Dopowiedzenia wymaga także cytata z wypowiedzi Jana Pawła II (s. 20, przypis 90 – *zmieniona kolejność zdań*) – cytata winien rozpocząć się od słów: „Człowiek jest jedynym stworzeniem...”.

Przedmiotem analizy w rozdziale drugim jest problematyka piękna w tekstach filozoficznych i teologicznych oraz nauczaniu duszpasterskim Jana Pawła II. W tym też kontekście Doktorantka słusznie podejmuje rozważania z zakresu antropologii filozoficznej i teologicznej dotyczące istoty i natury człowieka, jego powołania, sensu życia i działania. Odpowiedzi na pytania: kim jest człowiek, jakie jest jego miejsce w porządku bytów stworzonych, stanowią dobrą podstawę do określenia istoty piękna oraz wartości i znaczenia piękna w działalności wychowawczej. Można zatem stwierdzić – przywołując słowa Karola Wojtyły – że człowiek „żyje więc prawdą, dobrem i pięknem – i potrafi to swoje życie wewnętrzne wyrażać na zewnątrz i obiektywizować w swych działaniach” (*Aby Chrystus się nami posługiwał*, Wydawnictwo Znak, Kraków 1979, s. 458). W tym kontekście trudno się zgodzić ze stwierdzeniem Autorki, iż: „Wojtyła nie zajmuje się szerzej filozofią wartości, nie definiuje też precyzyjnie pojęcia osoby” (s. 66). Tym bardziej, że już w następnym akapicie (s. 66-67), Doktorantka powołuje się na tekst K. Wojtyły z dzieła „Osoba i czyn” na temat wartości i koncepcji osoby. Niestety, zamieszczony w dysertacji tekst cytatu z powyższego dzieła, nie jest tożsamy z tekstem źródłowym (por. *Osoba i czyn*, s. 123). Ponadto na temat wartości warto byłoby odwołać się w tej części dysertacji do: K. Wojtyły, *Elementarz etyczny*, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1983 (*Wartości*, s. 72-75) czy też tego samego autora *Zagadnienie podmiotu moralności*, Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Lublin 1991.

Piękno jako wartość wychowawcza w ujęciu Karola Wojtyły – Jana Pawła II w twórczości literackiej jest przedmiotem analiz w rozdziale trzecim. Na treść tego rozdziału składają się analizy na temat piękna w poezji, w dramatach oraz konwersacjach literackich Jana Pawła II a podsumowaniem tej części dysertacji jest wizja piękna jako wartości wychowawczej. Doświadczenie piękna w życiu i twórczości Jana Pawła II – jak podkreśla mgr Marzena Zaremba – nie sprowadza się do czystego estetyzmu, lecz wiąże się z realnym doświadczeniem egzystencjalnym (por. s. 174). Piękno odsłaniając się, odsłania od samego początku człowieka, a przede wszystkim odsłania jego wnętrze, jego duszę. Człowiek może w rozmaity sposób być piękny, być nosicielem piękna, być jego podmiotem, i różnie też może objawiać piękno. Doktorantka idąc tropem myśli Jana Pawła II ukazuje „dotknięcie pięknem w stronę dobra”, które objawia piękno człowieczeństwa. Kontynuując analizy podkreśla, że piękno nabiera wymiaru antropologiczno-etycznego, połączonego z wymiarem estetycznym, a w tym kontekście jest wartością prowadzącą do dobra i prawdy. Trzeba dodać także, że Autorka prowadzi analizy dotyczące literatury i sztuki, która ukazuje świętość (ukryte wołanie do Boga), lecz i tą, która odsłania ludzkie lęki, upadki, cierpienie. Uwaga w tej części pracy dotyczy prawdziwości danych (*stron cytowanej literatury*) zawartych w przypisach – np. s. 140-142, 168, 171; a także ujednoczenia zapisów, np. przypis 403 – *List do artystów*, nr 10-11 (powinno być: p. 10-11) a w innym miejscu (przypis 412) podana strona.

Rozdział czwarty, zatytułowany: *Zarys programu wychowania do piękna w świetle twórczości i nauczania Jana Pawła II* zrealizowany został w pięciu podrozdziałach przedstawiających: podstawy teoretyczne, treści, cele, schemat oraz metodykę programu. Stanowi on tę część rozprawy, w której mgr Marzena Zaremba odczytuje znaczenie analizowanej wartości wychowawczej piękna w twórczości filozoficzno-teologicznej i literackiej oraz nauczaniu pasterskim Jana Pawła II w aplikacji praktycznej – budowaniu programu wychowania do piękna. Wychowanie do piękna stanowi istotny element wychowania integralnego, ukierunkowanego na cel ostateczny, którym jest zbawienie (por. s. 194). Podstawą teoretyczną proponowanego programu jest koncepcja człowieka i wychowania w ujęciu Jana Pawła II. Treści programu odniesione zostały do analiz przedstawionych przez Doktorantkę w rozdziale drugim i trzecim i zostały zaprezentowane na podstawie wybranych wypowiedzi papieskich umownie skategoryzowanych w zakresie: natury piękna, w relacji człowiek – piękno, transcendentnych źródeł piękna oraz przejawów piękna. W tym też kontekście przedstawiony schemat programu skierowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych (por. s. 195-201). Wdrożenie w praktykę edukacyjną programu wychowania do piękna w świetle twórczości i nauczania Jana Pawła II wymaga zastosowania

adekwatnej metodyki wychowawczej. Przedstawione metody powiązane zostały z normą personalistyczną i zasadą integracji podmiotów wychowania, tworząc w ten sposób spójną metodykę wychowania do piękna, respektującą podmiotowość i aktywność wychowanka (por. s. 205). Zachowanie piękna człowieczeństwa było podstawową troską Jana Pawła II, troską uwidacznianą w jego twórczości poetyckiej i dramaturgicznej, w jego dziełach filozoficzno-etycznych, w jego działalności i nauczaniu. Podkreślić zatem należy, że budowanie programu wychowania powinno się zacząć od „serca” człowieka, a więc od własnej pracy nad sobą każdego, kto w tym procesie uczestniczy. W tym też duchu Autorka przywołuje słowa Jana Pawła II, który stwierdza, iż: „byłoby zbyt mało wzrastać jedynie w ciele (dba o to, w gruncie rzeczy, sama natura); potrzebne jest przede wszystkim wzrastanie duchowe (...) aby móc osiągnąć autentyczną i pozytywną dojrzałość, odpowiadającą we wszystkim waszej ludzkiej godności i godności chrześcijan” (s. 193). W szerszym kontekście natomiast – moim zdaniem – przedstawione analizy w rozdziale czwartym powinny zostać poprzedzone wprowadzeniem o potrzebie opracowania i wdrażania własnego programu wychowawczego przez wszystkie typy szkół i placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz o uniwersalizmie i otwartości wychowania chrześcijańskiego. Charakteryzując ujęcie wychowania z perspektywy chrześcijańskiej, podkreśla się takie jego cechy jak: uniwersalność, integralność i otwartość. Poszukiwanie integralnego i realistycznego ujęcia „wychowania” domaga się także uwzględnienia w nim wymiaru duchowego i religijnego. Tak widziany jest człowiek z pozycji chrześcijaństwa. Chrześcijańska perspektywa rozumienia człowieka jako osoby skłania do spojrzenia na wychowanie od faktów naturalnych i biologicznych aż po nadprzyrodzone. Zatem, proponowany program wychowania może być wykorzystany nie tylko w szkołach (placówkach) katolickich. Ponadto w przedstawionym *Schemacie programu wychowania do piękna w świetle twórczości i nauczania Jana Pawła II* (s. 195-201), w zadaniach edukacyjnych warto przemyśleć kolejność tychże zadań. Wydaje się, że bardziej zasadne byłoby opisać najpierw: wartości w rozwoju i wychowaniu, następnie przedstawić różne definicje piękna, dalej wartość piękna w integralnym rozwoju człowieka i konsekwentnie znaczenie wartości piękna w rozwoju fizycznym, intelektualnym... itd.

3. Wnioski i dyskusje

Refleksje nad wartością piękna w ujęciu Jana Pawła II – jak stwierdza mgr Marzena Zaremba – stwarzają możliwość budowania programu wychowawczego, którego podstawę stanowi antropologia Jana Pawła II oraz jego personalistyczna koncepcja wychowania, a nade

wszystko wizja piękna ukazana w nauczaniu oraz twórczości naukowej i literackiej (por. s. 208). Dysertacja stanowi istotne – z punktu widzenia naukowego oraz społeczno-edukacyjnego – opracowanie stanowiące niezaprzeczalny wkład Autorki w poszerzenie pól badawczych we współczesnych naukach społecznych, w tym przede wszystkim w pedagogice. Walorem ocenianej rozprawy, na który chciałbym zwrócić uwagę, jest opracowany zarys programu wychowania ku pięknu, wychowaniu estetycznemu, zwłaszcza młodzieży (*program skierowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych*), gwarantujący wychowanie personalistyczne i integralne. Szczegółowy wymiar tego wychowania ku pięknu obejmuje pogłębienie potrzeb aksjologicznych – jako potrzeba tworzenia wartości, kontaktu z wartościami i orientowania życia według wartości, wrażliwość aksjologiczną – jako zdolność dostrzegania i rozpoznawania wartości oraz postawę aksjologiczną – jako sposób adekwatnego na nie odpowiadania. Dysertacja jest spójna, logiczna, poszczególne jej fragmenty stanowią samodzielne całości i jednocześnie ich treść się dopełnia.

W konkluzji wszystkich analiz Autorka stwierdza, iż: „obcowanie z różnego rodzaju tekstami Jana Pawła II stanowi wyjątkowe doświadczenie, które czytelnika pobudza do przeżycia piękna, porusza nie tylko intelektualnie – *blask prawdy*, lecz także moralnie – *ku dobru*, otwierając przestrzeń religijną – *ku Bogu*” (s. 208), a w tym kontekście warto także zwrócić uwagę na:

- 1) Jan Paweł II fascynował świat swoją osobą. Im więcej upływa czasu od przejścia Jana Pawła II do domu Ojca, tym mocniej ujawnia się bogactwo jego spuścizny naukowej, duszpasterskiej i osobowej. Rozumienie człowieka w duchu personalizmu Karola Wojtyły-Jana Pawła II, który kontynuuje i pogłębia w tym zakresie tradycję myśli chrześcijańskiej, ma znaczenie w różnych dziedzinach życia i uprawiania nauki, także pedagogiki. Człowiek, jakiego ukazuje w swych pismach filozoficznych i teologicznych, w swym nauczaniu apostoelskim, to równocześnie podmiot jego poezji, bohater jego dramatów, widziany w wymiarze osobistym i wspólnotowym, zawsze poszukujący – w kręgu podstawowej relacji do Boga – swojej tożsamości. W tym też kontekście w pełni znajduje uzasadnienie temat rozprawy doktorskiej Pani mgr Marzeny Zaremby: *Wartość wychowawcza piękna w twórczości i nauczaniu Jana Pawła II*. Przemyslenie i interpretacja wypowiedzi Jana Pawła II, skłania do tego, aby dobro człowieka uczynić głównym układem odniesienia poczynań badawczych, a zwłaszcza ich finalną perspektywą;
- 2) fakt obecności perspektywy teologicznej w pedagogice, widzimy jako ubogacenie i pogłębienie perspektywy racjonalnego patrzenia w ujmowaniu problematyki

wychowania. Papież – jak stwierdza Doktorantka – wskazuje na podstawy antropologiczno-teologiczne piękna jako istotnej wartości poznawczej, kulturowej, teologicznej (religijnej), mającej znaczenie twórcze i pedagogiczne. Tym samym wzbogaca wizję piękna, będącą wartością estetyczną, a jednocześnie ogólnoludzką i zarazem ukierunkowaną na Transcendencję (por. s. 207). Tak więc człowiek wierzący, badając różne aspekty życia i poznając różne dziedziny wiedzy, otwiera się na jeszcze inne poznanie – na „wiedzę teologiczną”. Ta perspektywa nie wyklucza poprzednich, wychodzi jedynie od innych przesłanek – danych Objawienia;

- 3) przeprowadzone przez mgr Marzenę Zarembę analizy prowadzą do stwierdzenia, że refleksja nad wartością piękna w kontekście nauczania i twórczości Jana Pawła II nosi w sobie bogaty potencjał aplikacyjny, który w praktyce wychowawczej może stanowić program wychowania ku pięknu, wychowania estetycznego dzieci, zwłaszcza młodzieży, gwarantujący wychowanie personalistyczne i integralne (por. s. 208). Tym samym wychowanie do wartości staje się wychowaniem do orientowania życia na te wartości – na aktualizowanie siebie jako osoby. Droga uznania wartości prowadzi przez ich intelektualne zrozumienie i akceptację, wytworzenie się pozytywnego do nich stosunku emocjonalnego, wreszcie – podejmowanie samodzielnych wyborów i wynikających z nich działań na rzecz realizacji tychże wartości. Tak rozumiany program wychowania może też sprzyjać krzewieniu integralnego humanizmu, otwartego na wymiar etyczny i religijny, który potrafi dostrzec, jak istotne znaczenie ma znajomość i poszanowanie kultur i wartości duchowych różnych cywilizacji.

Aprobując i doceniając całość przemyśleń, postawione Doktorantce pytania (*dotyczące np.: metodologii badań własnych; doprecyzowania niektórych stwierdzeń czy też sugestia szerszego opisanie uniwersalności wychowania chrześcijańskiego*) stanowią głos w dyskusji i mogą sprzyjać dalszym dociekanom i badaniom wokół myśli i nauczania Jana Pawła II (por. s. 209). Także zasadne byłoby wyeliminowanie powtórzeń, a tym samym jasne rozgraniczenie, jakie treści powinny być w poszczególnych rozdziałach pracy. Język rozprawy wypełnia kryteria stawiane tego rodzaju pracom – zdarzają się jednak błędy interpunkcyjne i literówki, błędnie podane strony cytowanych źródeł, brak ujednoczenia zapisów w cytowaniu dokumentów Kościoła czy też w redakcji przypisów. Należy jednak podkreślić rzetelność analiz i dobre opanowanie warsztatu naukowego Doktorantki.

4. Konkluzja

Biorąc pod uwagę walory poznawcze i naukowe recenzowanej dysertacji, stwierdzam, iż rozprawa doktorska mgr Marzeny Zaremby, zatytułowana: *Wartość wychowawcza piękna w twórczości i nauczaniu Jana Pawła II*, spełnia warunki określone w art. 13.1 Ustawy z dnia 14.03.2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 nr 65 poz. 595 z późn. zm.). W związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Stanisław Chrobak

Warszawa, 1 września 2022 r.